

ЛІТЕРАТУРА:

1. Одегова Л.Ю., Щebetун Л.Ю. Основи права: навч. посібник. - Донецьк: видав. "ДонНУ", 2001. - 254 с.
2. Болотіна Н.Б., Чанішев Г.І. Трудове право України - К.: видав. "Знання", 2004. - 321 с.
3. Прохпенко В.І. Трудове право України - Х.: видав. "Консум", 2005. - 278 с.
4. Бойко М.Д. Трудове право України: навч. Посібник. - К.: видав. "Атіка", 2006. - 312 с.
5. Кодекс законів про працю в Україні. К.: видав. "Юрінком", 2006. - 302 с.

Самойленко Г.В.

*к.ю.н., доцент кафедри цивільного права
юридичного факультету ЗНУ*

УДК: 347. 78 (477)

Зеленкевич В.А.

студентка IV курсу юридичного факультету ЗНУ

УКРАЇНА ТА СВІТОВА ОРГАНІЗАЦІЯ ТОРГІВЛІ: ПИТАННЯ ЗАХИСТУ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Стаття 41 Конституції України передбачає, що кожен має право володіти, користуватися і розпоряджатися результатами своєї інтелектуальної та творчої діяльності [1, с. 142].

Інтелектуальна діяльність за своїм характером і змістом є творчою. Проте, не кожний результат творчої діяльності стає об'єктом інтелектуальної власності. Об'єктом інтелектуальної власності визнається лише такий результат творчої діяльності, який відповідає встановленим вимогам закону. Отже, не кожен результат творчого пошуку підлягає правовій охороні, а лише той, який відповідає умовам надання цієї охорони. Інтелектуальною власністю прийнято вважати лише ті результати інтелектуальної діяльності, яким чинний закон надає правову охорону.

Найпростіше визначити інтелектуальну власність як власність на результати інтелектуальної діяльності, яким відповідно до чинного законодавства надається правова охорона. Чинний Цивільний кодекс України у ст. 418 дає таке визначення праву інтелектуальної власності: "право інтелектуальної власності - це право особи на результат інтелектуальної, творчої діяльності або на інший об'єкт права інтелектуальної власності" [2, с. 145]. Проблемою визначення поняття "права інтелектуальної власності" займалися такі вчені як О.А. Підпригора, О.О. Підпригора, Л.П. Тимофєєв, І.І. Дахно та інші.

Визначаючи поняття "право інтелектуальної

власності", слід враховувати, що воно може виникати як у суб'єктивному так і об'єктивному значенні.

В об'єктивному значенні право інтелектуальної власності є сукупністю правових норм, які регулюють відносини, що складаються в процесі створення, використання та охорони результатів інтелектуальної, творчої діяльності. У суб'єктивному значенні право інтелектуальної власності є правом творця (його правонаступників) на одержаний ним результат інтелектуальної, творчої діяльності. Іншими словами, це право, яке належить авторові твору, винахіднику та іншому творцеві на його витвір науки, літератури, мистецтва, виробництва, науково-технічної діяльності та у будь-якій іншій сфері діяльності.

Слід зазначити, що крім Цивільного кодексу України відносно, що виникають в зв'язку з набуттям, здійсненням та захистом прав інтелектуальної власності в Україні регулюються значною кількістю інших законодавчих актів.

Початком становлення законодавства України про інтелектуальну власність є прийняття Законом України "Про власність" від 7 лютого 1991 р., який містив спеціальний розділ VI "Право інтелектуальної власності". Він заклав початок формуванню системи чинного законодавства України про інтелектуальну власність. Дещо пізніше, 21 квітня 1993 р. був прийнятий Закон України "Про охорону прав на сорти рослин".

Наступним кроком у формуванні нормативної бази можна вважати пакет законів про інтелектуальну власність, прийнятий Верховною Радою України наприкінці 1993 р.: закони України "Про охорону прав на винаходи і юрисні моделі", "Про охорону прав на промислові зразки", "Про охорону прав на знаки для товарів і послуг", "Про племінне тваринництво", які були прийняті 15 грудня 1993 р., а 23 грудня 1993 р. був прийнятий закон "Про авторське право і суміжні права", удосконалюючи законодавство Верховна Рада 11 липня 2001 р. зазначений закон прийнята в новій редакції.

Можна назвати ще низку законів, що стосують іншою мірою стосуються інтелектуальної власності. Поміж них Закони України "Про видавничу справу" від 5 червня 1997 р., "Про професійних творчих працівників та творчі спілки" від 7 жовтня 1997 р., "Про кінематографію" від 13 січня 1998 р., "Про телебачення і радіомовлення" від 21 грудня 1993 р., "Про інформацію" від 2 жовтня 1992 р., "Про топографо-геодезичну і картографічну діяльність" від 23 грудня 1998 р., "Про охорону прав на зазначення походження товарів" від 16 червня 1999 р. та інші закони.

Значною є група законів про промислову власність: "Про науково-технічну інформацію" від 25 червня 1993 р., "Про державну таємницю" від 21 січня 1994 р., "Про наукову і науково-технічну експертизу" від 10 лютого 1995 р., "Про охорону прав на топографії інтегральних мікросхем" від 5 листопада 1997 р. та інші.

За час існування зазначених законів до них вносилися певні зміни і доповнення. Зокрема, 1 червня 2000 р. була прийнята нова редакція Закону України "Про охорону прав на винаходи і юрисні моделі".

У Цивільному кодексі України праву інтелектуальної власності присвячено Книгу 4, яка розміщена відразу за Книгою 3 "Право власності та інші речові права", чим розробники Кодексу мали намір підкреслити соціально-економічну значимість інтелектуальної власності, розглядаючи його як інститут цивільного права.

15 квітня 1994 року під час світової конференції в Марракеші (Марокко) була підписана Марракеська угода про заснування Світової організації торгівлі (далі СОТ), яка заклала правову основу нової міжнародної організації. 1 січня 1995 року ця угода набула чинності.

Головним нормативно-правовим актом СОТ, який визначає та встановлює стандарти та

принципи щодо забезпечення прав інтелектуальної власності, а також процедури і методи їх захисту є Угода про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності (Угода ТРІПС). Угода передбачає створення механізму для консультацій між країнами-членами СОТ і контроль за дотриманням узгоджених правил з метою досягнення відповідності норм національного законодавства міжнародним стандартам у сфері забезпечення прав інтелектуальної власності. Згідно з цією Угодою об'єктами інтелектуальної власності є продукти людської думки, результати інтелектуальної творчої діяльності.

Положення цієї Угоди застосовуються щодо таких аспектів прав інтелектуальної власності, як: авторське право та суміжні права, патенти, товарні знаки, промислові знаки (дизайн), топографії (компонування) інтегральних схем, географічні зазначення та нерозголошувана інформація.

Захист відповідних прав інтелектуальної власності регламентується, зокрема, Паризькою конвенцією про захист промислової власності, Стокгольмським актом від 14 липня 1967 року Паризької конвенції, Бернською конвенцією про захист творів літератури та мистецтва, Паризьким актом цієї Конвенції від 24 липня 1971 року, Міжнародною Конвенцією про захист права виконавців, виробників фонограм та радіомовних організацій, прийнятою в Римі 26 жовтня 1961 року Угодою про інтелектуальну власність стосовно інтегральних схем, прийнятою у Вашингтоні 26 травня 1989 року.

На теперішній час Україна є державою-учасницею Бернської конвенції 1971 року, яка регулює відносини, що виникають у процесі реалізації норм авторського права та суміжних прав та деяких інших міжнародних угод [3, с. 53].

Розглянемо більш детально процедуру захисту права інтелектуальної власності шляхом компенсації завданої шкоди. У ст. 45 Угоди ТРІПС передбачено, що при виявленні порушень прав інтелектуальної власності та доведенні таких фактів органи судової влади повинні мати право вимагати від порушника сплатити власнику прав відповідне відшкодування. До такого відшкодування відноситься: сплата збитків у розмірі, достатньому для адекватної компенсації шкоди, сплата власнику прав витрат, які можуть включати відповідну винагороду адвокату та стягнення прибутку та встановлення раніше збитків [4, с. 458].

Основні норми національного законодавства України, що стосуються процедури захисту прав інтелектуальної власності шляхом компенсації завданої шкоди закріплені у ст. 22 Цивільного кодексу України, яка передбачає відшкодування особі, якій завдано збитків у результаті порушення її цивільного права. Під збитками розуміють: втрати, яких особа зазнала у зв'язку зі знищенням або пошкодженням речі, а також витрати, які особа зробила або мусить зробити для відновлення свого порушеного права та доходи, які особа могла б реально одержати за звичайних обставин, якби її право не було порушене. Також передбачено, що збитки відшкодовуються у повному обсязі, якщо договором або законом не передбачено відшкодування у меншому або більшому розмірі. За загальним правилом збитки визначаються з урахуванням ринкових цін [5, с. 15]. Також ст. 432 Цивільного кодексу України закріплює право кожної особи звернутися до суду за захистом свого права інтелектуальної власності. Зокрема передбачено, що суд може постановити рішення про застосування разового грошового стягнення замість відшкодування збитків за неправомірне використання об'єкта права інтелектуальної власності. Розмір стягнення визначається відповідно до закону з урахуванням вини особи та інших обставин, що мають істотне значення. Таким чином, можна визначити, що Цивільний кодекс передбачає дві групи засобів захисту права інтелектуальної власності: загальні цивільно-правові засоби та спеціальні засоби захисту інтелектуальної власності [6, с. 152].

Аналізуючи наведені вище норми можна сказати, що національне законодавство України більш широко регламентує процедуру та порядок захисту прав інтелектуальної власності шляхом компенсації завданої шкоди. Це, в свою чергу, гарантує можливість уникнення випадків, коли порушене право не може бути захищеним. Також

можна зробити висновок про те, що стаття 22 Цивільного кодексу майже дублює статтю 45 Угоди ТРПС, тим самим закріплюючи та визнаючи норму міжнародного права. Підсумовуючи вище сказане, можна дійти висновку, що на тепершній час законодавство України майже повною мірою відповідає законодавству країн-учасників СОТ. Але норми національного законодавства, які відображають норми міжнародного права, більшою мірою носять тільки декларативний характер. Тому для удосконалення правової бази врегулювання питань інтелектуальної власності в Україні за умови вступу до СОТ має бути не закріплення та визнання нових міжнародних норм у цій сфері, а розробка та більш детальна регламентація механізму реалізації вже існуючих норм національного права.

Перелік посилань

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. - 1996. - № 30.
2. Бюлетень законодавства і юридичної практики України. - 2003. - № 5: Цивільний кодекс України: Офіційний текст. - 464 с.
3. Дажно І.І. Право інтелектуальної власності: Навч. Посібник. - Київ: Либідь. - 2003. - 200 с.
4. Осюка С.Г., Пятницький В.Т. Світова організація торгівлі / 3-є видання, перероблене і доповнене. - К.: "КІС.", 2005. - 514 с.
5. Бюлетень законодавства і юридичної практики України. - 2003. - № 5: Цивільний кодекс України: Офіційний текст. - 464 с.
6. Там само.
7. Право інтелектуальної власності: Науково-практичний коментар до Цивільного кодексу України / За заг. ред. М.В. Паладія, Н.М. Мироненко, В.О. Жарова. - К.: Парламентське вид-во, 2006. - 432 с.